

TOMASZ Z KRAKOWA (Thomas de Cracovia) – teolog, filozof, ur. w 1360, zm. po 1416.

Pochodził najpewniej z Krakowa lub okolic. Przed 1378 studiował krótko w Pradze. W liście do króla Władysława Jagiełły pisał, że trzykrotnie przeprowadził się do Oksfordu w Anglii. Tytuł mistrza na Wydziale Sztuk (filozofii) uzyskał jednak w Paryżu, gdzie został przyjęty do nacji anglo-niemieckiej. Tutaj, po interwencji prokuratora nacji u kanclerza Jana Gersona, uzyskał doktorat z teologii w 1403 – z dwuletnim opóźnieniem. Pozostał w Paryżu i tutaj go spotykamy jako prof. teologii, głównie z okazji synodu paryskiego (1413–1414), który miał na celu przebadanie kilku pism Jana Petit, oskarżonego o usprawiedliwianie tyranobójstwa. Wraz z większością ojców T. dwukrotnie domagał się ponownego przebadania tekstów Jana; dopiero trzecia lektura pozwoliła tak sformułować artykuły, że synod mógł je potępić większością głosów. Postawa T. w trzecim głosowaniu nie jest znana. W 1416 T. zwrócił się listownie do króla Władysława Jagiełły z prośbą o kanonizację w Krakowie, lecz nic nie wskazuje na to, że prośba została spełniona. W liście, okraszonym pięknymi cytatami poetów, zachowało się parę informacji autobiograficznych. Jedyne znane teksty T. to list i wspomniane dwie noty w sprawie doktryny Jana Petita (na nowo wydał je Z. Kałuża, w: tenże, *Thomas de Cracovie*).

Na skutek wojny cywilnej i częstych epidemii nacja anglo-niemiecka przeżywała swój największy kryzys w latach, kiedy należał do niej T. Do jego franc. znajomych zalicza się humanistę Jakuba de Nouvion i zapewne Mikołaja z Clamanges. Jakub, który dyskutował w Pradze z husytami, zabiegał u Mikołaja, wówczas sekretarza papieskiego w Awinionie, o beneficjum dla T. Czy T. należał do tego samego kręgu humanistów? Pytanie to zrodziło się z powodu uwagi Jana de Montreuil, że on sam jest stylem imitator Cracovici (Jean de Montreuil, *Opera*, wyd. E. Ornato, I: *Epistolario*, Tn 1963, list 60); zwrot ten otrzymał dwie lektury i 3 interpretacje. Jeśli „Cracovicus” oznacza Krakowianina, to mógłby nim być Mateusz z Krakowa, jak sądził A. Combes (*Jean de Montreuil [...]*, 518–525), albo T. z Krakowa, jak mniema Z. Kałuża (*T. de Cracovie*, 26–49), lecz jeśli się przyjmie, że „cracovicus” jest przymiotnikiem, wówczas wyrażenie „styl krakowski” (Jean de Montreuil,

Opera, P 1981, III 190) można odbierać w sensie pochwalnym lub ironicznym; 3 krótkie utwory T. pokazują, że jego literacka erudycja nie przekraczała dobrego poziomu szkolnego.

Na bibliotekę T. składa się tylko jeden rps (Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 16408). W części I kodeksu znajdują się 3 kwestie dyskutowane w czasie doktoratu Stefana de Calvomonte. Kwestia trzecia (f. 23v–26v) niesłusznie uchodziła za dowód, że T. był w Paryżu świadkiem dyskusji dwu wielkich teologów ang. – Tomasza Bradwardine’a i Tomasza Buckinghama. Dyskusji takiej w Paryżu nie było. Część druga (f. 27r–186r) jest kopią tekstów zgromadzonych przez S. Gaudeta w rpsie Bibliothèque Nationale de France (lat. 16408). Część III (f. 186r–247r) jest kopią trzeciej kwestii nieznanego utworu anonimowego autora. Dotyczy ona możliwości współistnienia wolnego wyboru woli stworzonej oraz wiedzy uprzedniej w Bogu. Rps nie wskazuje na zainteresowania humanistyczne T., lecz na przywiązanie do XIV-wiecznej pookhamowskiej tradycji teologicznej, oksfordzkiej i paryskiej. Pisma scholastyczne T. nie są znane. Niektóre rpsy kopiowane we Francji i niektóre wczesne druki paryskie przekazują pod imieniem T. *Dialogus de accedendo ad sacramentum altaris* oraz *Confessionale*, jednak ich rzeczywistym autorem jest Mateusz z Krakowa.

A. Combes, *Jean de Montreuil et le chancelier Gerson*, P 1942, 1973²; A. Gieysztor, *Mistrzowie polscy Uniwersytetu Paryskiego w XIV i XV wieku*, w: *Wieki średnie. Medium aevum*, Wwa 1962, 222; Z. Kałuża, *La prétendue discussion parisienne de Thomas Bradwardine avec Thomas de Buckingham. Témoignage de T. de Cracovie*, RTAM 43 (1976), 238–255; tenże, *T. de Cracovie. Contribution à l’histoire du collège de la Sorbonne*, Wr 1978; tenże, *Poetria nova Godfryda z Vinsauf – nieznanne źródło T. z Krakowa*, PrzTom 10 (2004), 82–84.

Zenon Kałuża